

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ 20 ” травня 2020 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

зі спеціальності 071 Облік і оподаткування

за освітньою програмою Облік і аудит

на тему: **«Облік, контроль та аналіз основних засобів
(на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»**

Виконавець:

студентка ФМУІТ

Кошолоп А. С. _____

Науковий керівник:

к. е. н., доцент

Семенова К. Д. _____

Одеса 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ. ..	6
1.1. Сутність, види та оцінка основних засобів	6
1.2. Нормативно-правова база обліку основних засобів.....	12
1.3. Сучасні проблеми обліку основних засобів.....	15
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА	
ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД»	19
2.1. Загальна характеристика досліджуваного підприємства.....	19
2.2. Облік надходження основних засобів на підприємстві.....	23
2.3. Облік вибуття основних засобів на ТОВ «Телекарт-Прилад»	30
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ	
«ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД»	36
3.1. Аналіз показників виробничо-фінансової діяльності підприємства...	36
3.2. Аналіз ефективності використання основних засобів на	
досліджуваному підприємстві.....	42
3.3. Внутрішній контроль основних засобів на ТОВ «Телекарт-	
Прилад»: методичні аспекти та практика проведення.....	51
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що основні засоби як основний компонент матеріально-технічної бази підприємства постійно представляють велику значимість і повинні використовуватися правильно і результативно. Ефективність застосування основних засобів залежить від організації оперативного отримання надійних, а також досить повних обліково-економічних даних. У зв'язку з цим підвищується значимість і роль обліку як однієї з основних функцій управління підприємством.

Володіючи чітким розумінням про значимість кожного елемента основних засобів у виробничому процесі, фізичному і моральному їх зносу, чинниках, що впливають на застосування основних засобів, можна виявити методи, напрями, за допомогою яких збільшується результативність застосування основних засобів і виробничих потужностей організації, що забезпечує зменшення витрат виробництва і збільшення продуктивності праці.

Протягом певного періоду основні засоби надходять на підприємство і переходять у використання; зношуються у результаті експлуатації; піддаються ремонтним роботам, за допомогою яких відновлюються їх фізичні властивості; функціонують всередині підприємства; виходять з компанії через недоцільність подальшого використання. Залежно від того, як грамотно будуть застосовуватися основні засоби, залежить результативність в цілому виробництва і розмір отриманих доходів.

Істотний вклад в дослідження теоретичних основ обліку, аналізу та контролю основних засобів та управління ними внесли такі вчені-економісти, як О. В. Артюх, Н. М. Бондар, Б. Є. Грабовецький, Н. М. Гуляєва, Н. М. Дєєва, Є. В. Калюга, Б. С. Кругляк, Л. І. Омельченко, В. О. Подольська, О. В. Сьомко, С. С. Черниш та ін. Отримані ними результати теоретичних і практичних досліджень мають величезну значимість для розвитку і поліпшення вітчизняної концепції обліку та аналізу основних засобів.

Характерною рисою основних засобів є їх неодноразове застосування в ході виготовлення продукції, підтримка початкового зовнішнього типу (форми) протягом довгого часу. Під впливом виробничого процесу, а також зовнішнього середовища вони зношуються з часом, а також переносять власну первісну вартість до витрат виробництва протягом нормативного часу їх роботи за допомогою нарахування зносу (амортизації) згідно існуючим загальнодержавним нормам.

Однією з характеристик успішного використання основних засобів є збільшення: часу їх діяльності (за допомогою зменшення простоїв коефіцієнта змінності); продуктивності (на основі введення нових технічних, а також технологічних процесів); віддачі (тобто підвищення випуску продукції, обсягу виконуваних робіт та послуг).

Підприємства мають можливість володіння, користування та розпорядження основними засобами: безкоштовно надавати або реалізувати іншим компаніям, змінювати, відповідати за стан, здавати в оренду будівлі, спецобладнання, автотранспортні ресурси, списувати з балансу, в разі якщо вони зношені або морально застарілі, незалежно від того, цілком вони амортизовані або зовсім ні.

Головними завданнями бухгалтерського обліку основних засобів вважається:

- а) контроль за наявністю основних засобів згідно їх передбаченого застосування;
- б) вірне документальне оформлення та доречне відображення в обліку їх надходження, вибуття і пересування;
- в) контролювання за оптимальним витрачанням коштів на реконструкцію і модернізацію основних засобів;
- г) обчислення частини вартості основних засобів у зв'язку із застосуванням, зносом з метою віднесення до витрат фірми;
- д) контролювання за ефективністю застосування виробничих площ, оснащення, транспортних засобів та інших основних засобів;
- е) чітке встановлення сум щодо списання, вибуття предметів основних засобів.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вивчення теоретичних основ і діючої системи обліку, аналізу та контролю основних засобів на

підприємстві, виявлення механізмів їх подальшого удосконалення для забезпечення ефективності функціонування досліджуваного підприємства.

Для досягнення встановленої мети у роботі поставлено та вирішено наступні завдання:

- 1) визначити сутність основних засобів, проаналізувати їх різновиди;
- 2) проаналізувати нормативно-правову базу та сучасні проблеми обліку основних засобів;
- 3) надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- 4) проаналізувати фінансовий стан та основні економічні показники діяльності досліджуваного підприємства;
- 5) здійснити аналіз ефективності використання основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- 6) запропонувати заходи щодо поліпшення обліку, контролю та ефективності використання основних засобів.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процеси організації обліку, контролю та аналізу основних засобів на ТОВ «Телекарт-Прилад».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних питань обліку, контролю та аналізу основних засобів підприємства у сучасних умовах господарювання.

Методи дослідження. У ході виконання дипломної роботи застосовувалися відповідні методи дослідження: аналіз та синтез, монографічний, статистичний, табличний, графічний, елементи методу бухгалтерського обліку.

Інформаційна база дослідження. В якості інформаційної бази з метою написання роботи застосовувалася нормативно-законодавчі акти України, наукові публікації вітчизняних і закордонних вчених, річна фінансова звітність ТОВ «Телекарт-Прилад», первинні документи, дані синтетичного та аналітичного обліку основних засобів підприємства.

ВИСНОВКИ

Підсумком проведеного дослідження вважається рішення теоретичних і методичних проблем обліку та аналізу основних засобів підприємств. Поставлені завдання в основному виконані, що дає можливість зробити відповідні висновки.

Основні засоби – це вартісні ресурси, які є в наявності на підприємстві з метою застосування в ході виготовлення, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або з метою реалізації адміністративних або соціально-культурних функцій, прогнозований період експлуатації яких є не менше одного року або визначається межами операційного циклу більше одного року, ціна яких знижується в процесі застосування. У процесі вивчення були відзначені різні підходи до класифікації основних засобів відповідно до нормативної бази та науковою літературою.

У сучасній науці поняття "основні засоби" часто ототожнюють з визначенням «основні фонди». Зокрема, І. А. Бланк відзначає: «Основні фонди – комплекс матеріальних активів в формі засобів праці, які неодноразово беруть участь у процесі виробничо-комерційної діяльності та переносять на продукцію свою вартість частинами» [27, с. 227]. Порівнюючи дефініції, продемонстровані в П (С) БО і міжнародних стандартах економічної звітності, зроблено висновок щодо їх схожості, обумовлений тим, що значний період розроблення українських стандартів бухгалтерського обліку, міжнародні документи застосовувалися як їх база [28].

Розглянуті у роботі класифікації основних засобів дають можливість оцінити основні засоби які в наявності, відшукати можливі шляхи збільшення продуктивності застосування основних засобів та здійснювати необхідні рішення згідно управління ними.

Відповідно до стандартної класифікації, основні засоби можуть об'єднуватися згідно сукупності загальних технічних характеристик, по функціональному призначенню і умовам застосування необоротних матеріальних активів, формам власності і видів фінансової діяльності і т. ін. [29, с. 13]. Пропонуємо в аналітичній роботі на підприємстві використовувати ці класифікації.

У системі теоретичних основ формування і переміщення основних засобів важливу роль представляє теорія їх оцінки, що має гарантувати здійснення принципу об'єктивності і відповідно до цього вірне формування фінансової звітності компанії. У роботі розглянуті способи оцінки основних засобів відповідно до державного та міжнародних стандартів і визначено, що оцінка основних засобів – це своєрідна модель вартості, що застосовується з метою вірного встановлення їх загальної ціни, складу і структури, величини амортизаційних відрахувань, собівартості продукту, і доходів рентабельності діяльності компанії.

У процесі вивчення розкрито суть, об'єкти і період амортизації, розглянуті способи нарахування амортизації основних засобів, встановлені позитивні і негативні сторони кожного з них і відповідно до об'єктів і умов застосування раціональність застосовувати той чи інший спосіб нарахування амортизації. Встановлення норм амортизації в зв'язку з часом корисного застосування певних предметів дає можливість компаніям покривати витрати на їх покупку протягом реального часу роботи, а право підбирати методи амортизації з числа допустимих П(С)БО 7 сприяє найбільш вірогідному відображенню тенденції отримання фінансових вигод від застосування основних коштів.

Ознайомившись з первинними документами з обліку основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад» запропоновано внести зміни до форми ОЗ-1, форми ОЗ-3, форми ОЗ-6, що дозволить підвищити їх інформативність та аналітичність. Оскільки діючі типові форми первинної документації не виправдовують себе, багато граф зараз не заповнюються, оскільки відсутнє економічне обґрунтування їх змісту. Зокрема, запропоновано ввести зміни до типової форми ОЗ-1, вивівши з неї зайві графи, і доповнивши її новими, такими як очікуваний строк корисного використання та метод амортизації, інформація в яких буде відповідати сучасним вимогам обліку основних засобів.

Інвентарну картку потрібно розширити відповідними ознаками: спосіб надходження, справедлива ціна, період корисного застосування, ліквідаційна вартість, спосіб нарахування амортизації, витрати на поліпшення об'єктів, розмір залишкової вартості і в період вибуття, так як подібні характеристики як строк

корисного використання, ліквідаційна вартість і способи амортизації є індивідуальними для кожного об'єкта, з цієї причини подібні дані раціонально відображати в першу чергу в інвентарній картці.

Проведений у роботі аналіз дає змогу зробити висновок, що, на ТОВ «Телекарт-Прилад» коефіцієнт оновлення основних засобів у 2018 році порівняно з 2017 роком зменшився. Збільшився обсяг чистого доходу завдяки ефективному використанню основних засобів. Віддача основних засобів збільшилася на, що є позитивною тенденцією, так як вказує на те, що основні засоби ефективно використовуються. Знос основних засобів зменшився 2018 році порівняно з 2017 роком на 1,46 %, у той же час рентабельність основних засобів зросла в 2018 році порівняно з попереднім на 18 % .

Виходячи з цього підприємству надані такі рекомендації:

- 1) для збільшення показника віддачі необхідно збільшувати реалізацію продукції та зростання чистого доходу шляхом розширення ринків збуту продукції;
- 2) частіше проводити технічний огляд основних засобів і робити технічні ремонти обладнання;
- 3) оновити та модернізувати устаткування;
- 4) збільшувати питому вагу активної частини основних засобів.

На ТОВ «Телекарт-Прилад» для нарахування амортизації використовується прямолінійний метод. Для того, щоб удосконалити облік основних засобів пропонуємо застосовувати й інші методи нарахування амортизації залежно від виду об'єкту основних засобів. Покращило би бухгалтерський облік основних засобів застосування прискорених методів амортизації для об'єктів основних засобів, які швидко морально застарівають, або у міру старіння яких значно збільшуються витрати на їх ремонт та технічне обслуговування (транспортні засоби, комп'ютери). Використання одного прямолінійного методу для розрахунку амортизації основних засобів є недоцільним для здійснення оптимальної амортизаційної політики.

Період часу, протягом якого відбувається повний цикл кругообігу вартості конкретних видів основних засобів, характеризує термін їхньої служби [30, с. 32].

Підприємству можна порекомендувати зробити якомога більш оптимальними терміни використання основних засобів для їх більш ефективного застосування.

Для ТОВ «Телекарт-Прилад» проведення щорічного аудиту вважається не обов'язковим, з цієї причини з метою організації ефективної системи внутрішнього контролю відповідним стане впровадження внутрішнього контролю. В цілому внутрішній контроль є конкретною системою взаємозалежних контрольних процедур для поточного і подальшого контролю бізнес-процесів. Він вважається обов'язковим елементом загальної системи управління підприємством і проводиться з метою задоволення потреб власників і менеджерів.

Контроль за результативним застосуванням основних засобів можна розглядати як заходи щодо зменшення необхідності в обсязі їх фінансування та збільшення темпів фінансового розвитку компанії за рахунок раціонального застосування власних фінансових ресурсів.

Внутрішня перевірка основних засобів враховує дві форми: внутрішній контроль основних засобів і структурно-функціональна форма. Підбір форми контролю залежить від наступних умов: різновидів і обсягів роботи; доцільності охоплення контролем різних сторін діяльності; підхід керівників підприємства до контролю.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF5H901V.html (дата звернення: 20.03.2020).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 17.03.2020).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 27.03.2020).
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджений наказом Міністерства фінансів України від 10 січня 2012 р. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 1. С. 3-13.
5. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2001. №1. с. 3-56.
6. Закон України Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність від 21.12.2017 № 2258-VIII із змінами, внесеними згідно із Законом № 524-IX від 04.03.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 27.03.2020).
7. Фінансовий облік і звітність на підприємствах різних галузей: навч. посіб. / За ред. Хомина П.Я. Тернопіль: Астон, 2000. 288 с.
8. Капінус О., Високос Т. Облік надходження та вибуття основних засобів у сільському господарстві. *Все про бухгалтерський облік*. 2002. №24. С.4-8.
9. Кляцкий М. Журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку за умов нової облікової політики. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2000. №9. С.52-59.
10. Губачова О.М. Обираємо метод нарахування амортизації основних засобів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2000. № 11. С. 42-48.

11. Білоусов А. Про проблеми практичного застосування нового порядку переоцінки основних засобів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2000. №9. С. 21-23.
12. Замлинський В. А. Облік основних засобів: переосмислення принципів та завдань. *Облік і фінанси АПК*. 2010. № 1. С. 18-23.
13. Панасенко А. П. Проблеми основних засобів у бухгалтерському обліку. *Держава та регіони*. 2008. №3. С. 407-410.
14. Петрова І. В. Удосконалення обліку амортизації основних засобів як складової витрат підприємства. *Держава та регіони*. 2009. №3. С.414-417.
15. Шуліка Ю.О. Удосконалення обліку й аудиту основних засобів на прикладі ДП «Гірник» . *Держава та регіони: Економіка та підприємництво*. 2010. № 4. С. 201-205.
16. Офіційний сайт ТОВ «Телекарт-Прилад». URL: telecard.odessa.ua. (дата звернення: 27.03.2020).
17. Семенова К. Д. Аналіз тенденцій і прогнозування фінансових показників діяльності підприємств України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 5 (110). С. 238-242.
18. Педос В.І. Проблемні питання аналізу та аудиту основних засобів. *Облік, контроль та аналіз на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку: зб. тез доп. міжн. наук.-практ. конф.* (Вінниця, 20-21 жовтня 2010 р.). Мін-во освіти і науки України, Мін-во аграр. політики України, Вінниц. націон. аграр. ун-т. Вінниця: РВВ ВНАУ, 2010. С. 11-13.
19. Кругляк Б. Аудит основних засобів промислових підприємств: методичний аспект. 2007. № 7. С. 50-57.
20. Крупка Я. Д., Порохнавець Я. А. Облік і контроль у видобувних галузях: монографія. Тернопіль: Вид-во «Крок», 2019. 252 с.
21. Бондар О. В. Проблеми формування амортизаційної політики в ринкових умовах господарювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2003. № 1. С. 38-42.

22. Артюх О. В., Криванич М. Ю. Внутрішній контроль обліку витрат: методичні аспекти. *Електронне наукове фахове видання «Економіка та суспільство»*. 2018. Вип. 16. С. 28-34.
23. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: *монографія*. 2002. 360 с.
24. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. 208 с.
25. Хачатрян В. Формування механізму внутрішнього контролю за використанням прибутку підприємств. *Економічний аналіз*. 2011. С. 322-340.
26. Економічний аналіз: Навч. посібник. / За ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 246 с.
27. Бланк И. А. Словарь-справочник финансового менеджера: Ника-Центр, 1998. 480 с.
28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 “Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність” затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. № 617 (із змінами і доповненнями) URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG8375.html (дата звернення: 27.04.2020).
29. Городянська Л. В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку і аналізу: К.: КНЕУ, 2008. 224 с.
30. Астахов В. П. Особливості оцінки основних засобів. *Бухгалтерський облік*. 2003. № 2. С. 30-35.